

Többsimeretlenes egyenlet

Hallgatói vélemények a prostitúció és emberkereskedelem kérdéseiről

Jelen tanulmány Az intézményes nevelés és oktatás szerepe a prostitúció és emberkereskedelem megelőzésében című disszertációhoz kapcsolódó kutatás kiegészítő vizsgálatának tapasztalatait osztja meg az olvasóval. A bemutatásra kerülő vizsgálati eredmények pedagógia és szociális munkás főiskolai hallgatók prostitúcióval és emberkereskedelemmel kapcsolatos véleményét és ismereteit mutatja be. Az eredmények fontos információkkal szolgálnak a prostitúció és emberkereskedelem megelőzésének pedagógiai vonatkozásaival kapcsolatban.

Az intézményes nevelés és oktatás szerepe a prostitúció és emberkereskedelem megelőzésében című kutatás fő témája az intézményes nevelés szerepének és lehetőségeinek vizsgálata a prostitúció és emberkereskedelem megelőzésében. Foglalkozik a kiemelten veszélyeztetett korosztály e témával kapcsolatos tájékozottságával, a családi kapcsolatok fontosságával, az egészségtudatos magatartással, valamint a cél- és értékorientált beállítódás szerepével a prostitúció és az emberkereskedelem megelőzése szempontjából. A kutatás kérdésfelvetései a következők:

Tehet-e valamit a pedagógia a prostitúció és emberkereskedelem megelőzése érdekében?

Mely területeken hozhat a prostitúció és emberkereskedelem megelőzésében eredményeket a pedagógia?

Milyen elméleti – filozófiai, antropológiai, pedagógiai – szemléletmód szükséges a prostitúció és emberkereskedelem problémájának megfelelő pedagógiai megközelítése érdekében?

Milyen pedagógiai módszerek és eszközök alkalmasak a probléma kezelésére az intézményes nevelés és oktatás keretein belül?

A kutatás során lehetőség nyílt főiskolai hallgatók prostitúcióval és emberkereskedelemmel kapcsolatos véleményének feltárására. A disszertáció kutatásai elsősorban a tanulókra, fiatalokra fókuszálnak, míg a most bemutatásra kerülő eredmények 98 pedagógia és szociális munkás szakos főiskolai hallgató témában való ismereteit és véleményét dolgozza fel és mutatja be. A kérdőíves vizsgálat során az írásos kikérdezés módszerét használtam, tekintettel arra, hogy ez a módszer alkalmas a megkérdezettek – jelen esetben a vizsgálatba bevont hallgatók – prostitúcióval és emberkereskedelemmel kapcsolatos ismereteinek, véleményének és attitűdjének felderítésére. E vizsgálat eredményei nem tartoznak szorosan a kutatás fő irányvonalához, mégis hasznos információkkal szolgálnak a prostitúció és emberkereskedelem megelőzésének pedagógiai vonatkozásaival kapcsolatban, azon belül is elsősorban a tanárképzésre és továbbképzésre vonatkozóan fogalmazhatók meg bizonyos megfontolások.

Komplex megközelítés

A prostitúció és az emberkereskedelem kérdése napjainkban sajnálatos módon aktuális probléma. Olyan komplex jelenség, melynek vannak társadalmi, morális, büntetőjogi, gazdasági, egészségügyi, kriminológiai, migrációs és nem utolsósorban nevelési és oktatási vonatkozásai is.

A prostitúció és emberkereskedelem kérdésének komplex megközelítése lehetővé teszi a jelenség dinamikájának lehető legtöbb vonatkozását figyelembe vevő, alapos megértését, valamint a jelenség egyes momentumainak megítélését, azzal kapcsolatos álláspont kialakítását. Ez utóbbi jelentősége abban áll, hogy a prostitúcióról és az emberkereskedelemtől alkotott határozott álláspontból fakadnak azok a pedagógiai nézetek, melyek megfogalmazása irányadó a prostitúció és az emberkereskedelem megelőzésének pedagógiai eszközökkel történő kezelésében.

A prostitúciós jelenség megközelítési lehetőségei

Társadalmi kérdések

A prostitúció alapvetően társadalmi probléma, amely továbbgyűrűzve jelent jogi, erkölcsi, pszichológiai, egészségügyi, migrációs, valamint nevelési és oktatási problémát (Forrai, 1991). A prostitúció és az emberkereskedelem társadalmi vonatkozásai magukban foglalják a probléma történeti jellegét és a prostitúció megítélésének korszakonkénti változásait, deviáns magatartásként és életmódként történő megközelítését.

A prostitúciós tevékenység a deviancia-elméletek többségében nem jelenik meg deviáns magatartásformaként, annak ellenére, hogy sérti a társadalom általánosan elfogadott normáit. Az elmúlt évtizedig a gazdasági, társadalmi, politikai változások és általában a globalizáció jelensége következtében egyre kevésbé mondható el, hogy a társadalom csekély részét érinti a prostitúció, ugyanis a jelenség napjainkra globalizált iparaggá fejlődött. Ettől persze nem kevésbé deviáns magatartásforma, sőt az a tény, hogy egyre több résztvevője van, mindenképpen aggasztó jelenség. Ma Magyarországon a prostituáltak számát körülbelül 15 000–20 000 főre becsülik. Évente hozzávetőlegesen 500 000 nő és gyermek kerül európai bűnbandák kezébe. Ebből évente 120 ezret „szállítanak el” Közép- és Kelet-Európából nyugatra (Fehér, 2004). Más, nem kormányzati szervezetek ennél magasabb számokat említeneek.

A megkérdezett hallgatók 77,8 százaléka ambivalens érzelmekről számolt be a prostitúció és az emberkereskedelem jelenségével kapcsolatban. Alapvetően elítélik a jelenséget, „undort”, „dühöt”, „magatehetetlenséget”, „sajnálatot”, „szánalmat”, „közömbösséget” érznek. Volt, aki a prostitúció valamennyi résztvevőjét elítélte vagy teljesen közömbös volt a témával kapcsolatban. Ez utóbbi beállítódás elgondolkodtató, főként, ha figyelembe vesszük azt a tény, hogy a válaszadó hallgatók között lényegesen nagyobb arányban voltak szociális munkás hallgatók, akiktől meglepő ez a fajta közömbösség és elítélet a problémával kapcsolatban.

Jogi kérdések

A prostitúció és az emberkereskedelem jogi és szabályozási kérdéseket is felvet. A témával kapcsolatos különböző társadalmi megítéléseket pontosan tükrözik azok a szabályozási modellek, melyekkel a prostitúció kérdését kezelni próbálták és próbálják mind a mai napig. Az egyes történelmi korokban a társadalom eltérő módon és különböző érzékenységgel reagált a prostitúció problémájára – társadalmi értékrend, attitűd, erkölcs,

a tradíciók és más tényezők függvényében. A prostitúció üldözése, elutasítása vagy tolerálása is ezek mentén változott. A tiltás–tűrés–megengedés hármasa változott és változik ma is a jogi szabályozási modellekben. Mindhárom rendszer, mely a prostitúció jelenségének kezelésére hivatott, a tapasztalatok alapján alkalmatlan a prostitúció megfékezésére. Abban azonban mindhárom megegyezik, hogy tiltja a gyermekprostitúciót és a prostitúcióra kényszerítést. Napjainkban a reglementációs és az abolicionista (a prostitúció bármilyen regisztrálási formáját ellenző) rendszer különböző variációival találkozunk az egyes országokban (*Fehér és Forrai, 2000*).

Egészségügyi kérdések

A prostitúció és az emberkereskedelem jelentős közegészségügyi problémát jelent, ami egyéni és társadalmi szinten is sürgető és hatékony beavatkozást és megoldásokat igényel.

A migráció problémái

A prostitúciós célú emberkereskedelem migrációs kérdése az utóbbi évtizedekben világszerte egyre súlyosabb problémává vált. A Délkelet-Ázsiából, Latin-Amerikából és Afrikából kiinduló kereskedelem mellett a '90-es évektől mind nagyobb mértéket ölt az Európán belüli – Kelet-Közép-Európába, Nyugat-Európába irányuló – nőkereskedelem, mely elsősorban a gazdaságilag szegényebb régiókból a gazdagabb térségek felé irányul (*Fehér, 2004*). Emellett azonban a fegyveres konfliktusos zónák léte, a katonák koncentrációja e zónákban és a kereskedelmi célú szexuális szolgáltatás iránti kereslet is jelentősen befolyásolja a migráció irányát.

Pedagógiai kérdések

A prostitúciót és az emberkereskedelmet az érintettek egyéni, személyes problémájaként vizsgálva felmerülnek a szocializáció, a családi és szociokulturális környezet, az egészségtudatos magatartás, az értékorientáltság, az iskolázottság, a barátok és kortárs csoportok hatásai, illetve tényezői, amelyek eltérő mértékben és módon, de mindenképpen befolyásolják a prostitúcióba és az emberkereskedelembé való bekerülést, az áldozattá válást.

Hallgatói vélemények

Az eddigi vizsgálatokat kiegészítik a 98 leendő pedagógus és szociális munkás hallgató írásos kikérdezésével végzett vizsgálati eredmények. A írásos interjúk kérdései arra irányultak, hogy a hallgatónak milyen érzései, gondolataik, attitűdjük; milyen általános, jogi, egészségügyi és migrációval kapcsolatos információik vannak a prostitúcióról és az emberkereskedelemről; mit tudnak a jelenség eredetéről, okairól; végül de nem utolsósorban: mit tudnak, mi a véleményük a prostitúció és az emberkereskedelem pedagógiai vonatkozásairól.

A megkérdezett hallgatók 77,8 százaléka ambivalens érzelmekről számolt be a prostitúció és az emberkereskedelem jelenségével kapcsolatban. Alapvetően elítélik a jelenséget, „undort”, „dühöt”, „magatehetetlenséget”, „sajnálatot”, „szánalmat”, „közömbösséget” éreznek. Volt, aki a prostitúció valamennyi résztvevőjét elítélte vagy teljesen közömbös volt a témával kapcsolatban. Ez utóbbi beállítódás elgondolkodtató, főként, ha figyelembe vesszük azt a tényt, hogy a válaszadó hallgatók között lényegesen nagyobb arányban voltak szociális munkás hallgatók, akiktől meglepő ez a fajta közömbösség és elítélés a problémával kapcsolatban.

Sajnálatos módon csak kevés hallgatónál volt érzékelhető a probléma differenciált, behatóbb ismerete, melyben megjelent volna az a felismerés, hogy a prostitúció és az emberkereskedelem résztvevői közül a prostituáltak – de sok esetben a klienseknek is – segítségre van szükségük. Ez a segítségnyújtás éppen az ő leendő szakterületüket, a szociális munkás tevékenységet érinti.

Voltak olyan vélemények is, melyekben a problémától való teljes elhatárolódás és elzárkózás fogalmazódott meg. Csak keveseknél volt kihallható a szakmai elhivatottság, hogy maguk is tenni szeretnének valamit a probléma megoldása érdekében.

Szabályozási kérdések

A prostitúció és az emberkereskedelem jogi vonatkozását illetően a megkérdezett hallgatóknak rendkívül felületes ismereteik vannak. A törvényi szabályozási lehetőségekről sokuk kevés ismerettel rendelkezik, melyre leginkább a médián keresztül tettek szert, és csak a napi hírek szintjén rendelkeznek információkkal, elsősorban a hazai szabályozás aktuális alakulásáról. Azonban még ezek az ismeretek sem nevezhetők kielégítőnek, mert sok esetben ezek is pontatlanok és felületesek. Voltak olyanok is, akik úgy nyilatkoztak, hogy nem jártasak a témában, és semmilyen információval nem rendelkeznek a szabályozási keretekről.

Azok közül, akik beszámoltak a prostitúció és az emberkereskedelem jogi szabályozását illető ismereteikről, sokan vélekednek úgy, hogy a szabályozás megoldás lehet a probléma kezelésére, megfelelő keretek közé szorítására. A megoldási lehetőségek közül többen a bordélyházak rendszerének bevezetését tartották üdvöztetőnek, mely esetben a megoldás leglényegesebb eleme, hogy a „zavaró jelenség” eltűnjön az utcákról. Ez persze csak a probléma tüneti kezelése. A tevékenységet kulturáltabb keretek között folytatva elfogadhatóan és kezelhetően gondolják a prostitúciót. Nem gondolják végig, hogy a bordélyrendszer csak elrejti a közvélemény szeme elől a problémát. A kedélyeket kétségtelenül kevésbé borzolja, ha nem a nyílt utcán, mindenki szeme láttára történik mindez, de a szabályozásnak ez a formája nem csökkenti a kényszerítést, a futtatóknak és a klienseknek való kiszolgáltatottságot, ráadásul a bordélyokba „elzárva” a prostituáltak még nehezebben elérhetők a segítő szolgálatok, szolgáltatások és szociális munkások számára, ami tovább növeli veszélyeztetettségüket. A valódi megoldás – ha van ilyen – sokkal mélyebben keresendő, alapos, körültekintő megközelítést igényel, kinek-kinek a maga szakterületén.

Kit büntetnének?

Legtöbben a futtatókat büntetnék – azzal a közbevetéssel, hogy csak abban az esetben, ha utol lehet őket érni. Sajnos ez csak ritkán fordul elő. Így marad a könnyen büntethető, mindig szem előtt lévő és számonkérhető prostituált büntetése. A kliensekről alig esik szó a büntethetőség kérdésében. Ezek a vélemények is valószerűleg a médiából, a napi hírekből levont következtetések, nem átgondoltak és nem méltányosak.

A válaszadók másik felét képezték azok, akik úgy vélték, hogy a prostitúció és az emberkereskedelem jogi eszközökkel semmiképpen sem kezelhető, mert mindig lesznek kiskapuk, melyek segítségével ki lehet játszani a törvényeket, és addig, amíg azok hozzák a törvényeket, akik valamilyen formában feltehetően érdekeltek a prostitúciós iparban, nem várható jelentős változás. Vagy egyszerűen nem a törvényi szabályozásban látják a megoldást, arra hivatkozva, hogy külföldön sokkal kulturáltabban zajlik a prostitúció, de tovább nem fejtegetik a megoldás lehetőségét.

A hallgatóknak több és pontosabb ismeretre van szükségük annak érdekében, hogy nagyobb rálátásuk legyen a prostitúció és az emberkereskedelem témájára, tudásuk ne csupán

a napi hírekből szerzett információkból álljon, ne csak a média által megformált, felszínes beszámolók legyenek a véleményüket kialakító és nézeteiket befolyásoló tényezők.

Egészségügyi kérdések

A prostitúció és az emberkereskedelem egészségügyi vonatkozása tekintetében elmondható, hogy a hallgatók jól tájékozottak. A prostitúciós tevékenység egészségügyi kockázata az a terület, amelyről a legtöbbet lehet hallani, amely a prostitúció számos összefüggése közül a legnyilvánvalóbb. Abban a tekintetben azonban megoszlottak a hallgatói vélemények, hogy a prostituáltak és a kliensek mennyire vannak tisztában a tevékenységük egészségügyi kockázataival. Voltak, akik úgy gondolták, hogy a prostituáltak egyáltalán nincsenek tisztában az egészségügyi kockázatokkal, mert ha tisztában lennének, akkor nyilván nem folytatnának ilyen jellegű tevékenységet. Ezzel szemben a hazai és külföldi kutatásokból kiderül, hogy a prostituáltak igenis tisztában vannak az egészségügyi kockázatokkal, azt is tudják, hogy mit kellene a kockázatsökkentés érdekében tenni, de sajnos esendő és kiszolgáltatott helyzetük nem teszi lehetővé számukra, hogy az egészségük szempontjából mindig a leoptimálisabb döntést hozzák meg egy konkrét szituációban. A szexuális úton terjedő betegségekről és az AIDS-ről azonban kevesen vesznek részt. Ezt sem minden esetben a tudatlanságuknak és tájékozatlanságuknak lehet betudni, sokkal inkább kiszolgáltatott helyzetüknek, melyben nem engedhetik meg maguknak, hogy akár a vizsgálat vagy a gyógykezelés idejére kiessenek a „munkából”, így betegen is kénytelenek dolgozni, nem törődve saját maguk és a kliensek egészségével. Az egészségügyi kockázatok tekintetében a prostituáltak meglehetősen fatalisták (Forrai és Lőrincz, 2003).

A válaszok másik csoportját alkották azok a vélemények, melyek szerint a prostituáltak tisztában vannak ugyan a tevékenységük egészségügyi kockázataival, azonban ez nem érdekli őket. Természetesen a valóságban nem erről van szó, hanem az előbb leírtakról, vagyis hogy nincsenek abban a helyzetben, hogy maradéktalanul mindent megtegyenek egészségük megóvása érdekében.

A kliensek egészségügyi kockázatismerete tekintetében éppúgy megoszlottak a vélemények, mint a prostituáltak esetében, vagyis vannak olyan hallgatók, akik szerint a kliensek nincsenek tisztában a kockázati tényezőkkel, mert akkor nem vennék igénybe a szolgáltatást. Voltak olyanok is, akik úgy látták, hogy a kliensek igenis tisztában vannak a kockázatokkal, de felelőtlenségéből, kalandvágyból, vagy éppen a nagyobb élvezet kedvéért egyszerűen nem törődnek vele, mondván: egyetlen alkalommal nem történhet semmi baj.

A másik nagyon fontos tapasztalata a hallgatókkal végzett felmérésnek, hogy az egészségügyi vonatkozások esetében a közel száz megkérdezett hallgató közül mindössze két esetben merült föl mentáligiénés, lelki veszélyeztetettség és a prostitúciós tevékenységgel összefüggésben elszenvedett mentális sérülések és veszélyek gyakorisága.

Migrációs kérdések

A prostitúció és az emberkereskedelem migrációs vonatkozásait illetően hasonló kép alakult ki, mint a jogi, szabályozási kérdések esetében. A hallgatók információi hiányosak és hétköznapiak. Ismereteik többségére ugyancsak a médián keresztül tesznek szert. Voltak olyan válaszok, melyekből kiderült, hogy szinte semmit nem tudnak a prostitúció és az emberkereskedelem migrációs vonatkozásairól.

Azzal azonban a többség tisztában volt, hogy a migráció legmeghatározóbb motívuma gazdasági okokban keresendő, vagyis a könnyebb élet, a jobb megélhetés reménye a fő

mozgatója a prostitúciós iparágnak. Ennek megfelelően a hallgatók jelentős többsége tudja, hogy a prostitúciós célú emberkereskedelem fő mozgási irányai a szegényebb, elmaradottabb régiókból a gazdagabb régiók irányába történnek. Keveset tudnak azonban az országon belüli prostitúciós célú mozgásokról, ahol hasonló a tendencia, mint az országhatáron kívüli prostitúciós célú migráció esetében.

Alig néhány esetben jelent meg a romák prostitúcióban való részvételének magasabb aránya, melyet a nehezebb megélhetéssel és életkörülményekkel magyaráztak.

Pedagógiai kérdések

A prostitúció és az emberkereskedelem megelőzésének pedagógiai vonatkozásainak első kérdésköre arra vonatkozott, hogy eddigi tanulmányaik során – iskolában, más intézményben vagy azon kívül – halottak-e olyan programról, amely bármilyen információt, felvilágosítást, oktatást nyújtott volna a prostitúció és az emberkereskedelem kérdéséről. A válaszok egyértelműek voltak. A megkérdezett hallgatók jelentős többsége eddigi tanulmányai során semmilyen formában nem találkozott a prostitúció és az emberkereskedelem megelőzésének kérdéseivel. A hallgatók mindössze 7,1 százaléka hallott, látott vagy olvasott valamit a probléma megelőzési lehetőségeiről. Közülük is csak hárman neveztek meg konkrétan az információ forrását, melyek között szerepelt újság, társadalmi célú hirdetés a televízióban, illetve a NANE Habeas Corpus programja.

Ezek az eredmények – még ha a minta nem is tekinthető reprezentatívnak – mindenképpen jelzik, hogy a hallgatók körében jelentős információhiány tapasztalható a témát illetően. Intézményesített formában szinte alig lehet a prostitúció és az emberkereskedelem súlyos kérdéseiről, megelőzéséről hallani. Ezen a területen nincs megfelelő felvilágosítás, amit – különösen a veszélyeztetett fiatalok körében, illetve az érintett régiókban – sürgősen pótolni kell.

A prostitúció és az emberkereskedelem megelőzésében milyen eredményességgel és hatékonysággal vonhatók be pedagógiai eszközök? – szolt a következő kérdés. A válaszadók majdnem egyharmada szerint ebben kérdésben a pedagógia szinte teljesen eszköztelen, és semmi esélyt és lehetőséget nem látnak a probléma pedagógiai eszközökkel való kezelésére. Természetesen nem arról van szó, hogy egy társadalmi problémát pedagógiai eszközökkel kell megoldani, hanem arról, hogy melyek azok a mozzanatok, ahol a pedagógia is eredményes lehet a jelenség megelőzésével kapcsolatban. Azokban a konkrét esetekben, ahol kényszerítés esete áll fenn a prostitúciós tevékenység folytatására, valóban nem sokat tehet a pedagógia, hiszen itt már nem beszélhetünk prevencióról, más típusú beavatkozásra van szükség. A peda-

A prostitúció és az emberkereskedelem megelőzésének pedagógiai vonatkozásainak első kérdésköre arra vonatkozott, hogy eddigi tanulmányaik során – iskolában, más intézményben vagy azon kívül – halottak-e olyan programról, amely bármilyen információt, felvilágosítást, oktatást nyújtott volna a prostitúció és az emberkereskedelem kérdéséről. A válaszok egyértelműek voltak. A megkérdezett hallgatók jelentős többsége eddigi tanulmányai során semmilyen formában nem találkozott a prostitúció és az emberkereskedelem megelőzésének kérdéseivel. A hallgatók mindössze 7,1 százaléka hallott, látott vagy olvasott valamit a probléma megelőzési lehetőségeiről.

gógia lehetősége és feladata elsősorban a megelőzésben rejlik, de speciális rehabilitációs szituációkban is fontos szerephez juthat.

A hallgatók közel kétharmada mégis fontosnak tartja a pedagógiai eszközök bevonását a prostitúció és az emberkereskedelem megelőzése érdekében „felvilágosító előadások”, „filmek”, „volt prostituált meghívása, vele és a témáról való tabuk nélküli, nyílt beszélgetések” formájában, mely módszerek nem nélkülöznék akár az „elrettetés” elemeit sem.

Arról, hogy mely életkorban kell elkezdni a témával kapcsolatos felvilágosítást, nem volt határozott állásfoglalásuk a megkérdezett hallgatóknak. Volt, aki szerint már az óvodában beszélni kell a témáról, de volt olyan is, aki ezt az időszakot a középiskolás kor tájára tenné. Véleményem szerint valahol a két időpont között van a felvilágosítás megkezdésének ideális időszaka, vagyis már általános iskolában beszélni kell ezekről a dolgokról biológia-, osztályfőnöki óra vagy különóra keretein belül.

Néhány esetben – sajnos csak elenyésző számban – születtek a vizsgálat során olyan vélemények is, amelyek nem csak a felvilágosítást, az információk és ismeretek fontosságát emelték ki, hanem mélyebbre ásva a megoldáskeresésben az erkölcsi nevelés fontosságát hangsúlyozták. Volt, aki szerint más szemléletmódra kell nevelni a gyerekeket, az értékeken, pontosabban az „értékválasztásokon kellene elsősorban változtatni. Vissza kellene térni a biblikus értékekhez és a vallási nevelés értékeihez”. Fontosnak tartják a családmodell értékének visszaállítását, kiemelve a szülő-gyermek kapcsolat jelentőségét. Ez utóbbi valóban nagyon fontos mutató az áldozattá válás szempontjából, melyet a disszertáció fő kutatása is vizsgált volna, de az érintett és vizsgált fiatalok esetében lehetetlen volt a szülők és a család elérése és bevonása a kutatásba. A nevelés során segítséget kell adni a fiataloknak emberi kapcsolataik kialakításában és fenntartásában, a felnőtté válás folyamatában, a konfliktusok kezelésében, problémamegoldó és kommunikációs képességeik fejlesztésében.

Nem fogalmazódott meg egyetlen olyan vélemény sem, amely a döntéshozás és a felelősségvállalás fontosságát, illetve ezeknek a készségeknek a fejlesztését és megerősítését tekintén a pedagógia prostitúció és emberkereskedelem megelőzésével kapcsolatos legfontosabb feladatának.

A pedagógiával ellentétben a szociális munka legfontosabb feladata a prevenció mellett az ártalomcsökkentés biztosítása. A szociális munkás lehetőségeit valamivel pontosabban és konkrétan fogalmazták meg a hallgatók. A szociális munka során elsősorban az utcai megkeresés és segítségnyújtás lehetősége jelent meg legmarkánsabban, amely elsősorban egészségügyi segítségnyújtásban – óvszer- és higikendő-osztásban –, egészségügyi felvilágosításban, vagy az egészségügyi ellátás, szűrővizsgálatok felé irányításban, valamint jogi tanácsadásban nyilvánul meg.

A prostituáltakkal folytatott szociális munka fontos eleme az állás- és tanulási lehetőségek felkutatása és biztosítása, melyek alternatívaként szolgálnak annak érdekében, hogy az illető megváltoztassa az életét. Ez természetesen nem ilyen egyszerű. Nagyon nehéz versenyezni olyan munkahelyekkel és állásokkal, ahol sokkal több idő alatt lényegesen kevesebb pénzt lehet keresni, mint a feladni kívánt tevékenységgel, és nem hagyhatjuk figyelmen kívül a társadalom, a közvélemény és a környezet megbélyegző, előítéletes szemléletmódját, mellyel szintén nagyon nehéz megküdenie az érintetteknek.

A megelőzés nyomai lelhetők fel azokban a véleményekben, melyekben a fiatalok számára a szabadidő hasznos eltöltésének segítségét fogalmazták meg a hallgatók feladatként, melyet az iskolai szociális munka keretein belül gondolnak megvalósíthatónak.

Néhány hallgató véleménye szerint a prostituáltakkal folytatott szociális munka további nehézsége, hogy kevés a szociális munkás, és az állam sem szán a problémára elegendő pénzt, ami jelentősen megnehezíti az eredményes és hatékony szociális munka végzését. Néhányan pedig eleve szkeptikusak a szociális munka lehetőségei tekintetében. Nem

látnak semmilyen lehetőséget arra, hogy szociális munkásként tegyenek valamit a probléma megoldása, enyhítése érdekében.

Egyéb lehetőségek a prostitúció és az emberkereskedelem kezelésére a megkérdezett hallgatók véleménye szerint:

- a társadalmi szemléletváltás szükségessége;
- törvényi és egészségügyi szabályozás szigorítása;
- munkalehetőség biztosítása;
- szociális biztonság megeremtetése;
- a tevékenységgel kapcsolatos problémáknak nagyobb nyilvánosság biztosítása;
- megfelelő gondozóközpontok létrehozása;
- a gyermek- és ifjúságvédelem rendszerének fejlesztése.

Összegzés

A hallgatókkal végzett vizsgálat egyik legfontosabb megállapítása, hogy előző tanulmányaik során semmilyen formában nem találkoztak a prostitúció és az emberkereskedelem megelőzését és kezelését célzó programmal, illetve jelenlegi tanulmányaik alatt pedagógia, pedagógiai asszisztens és szociális munkás szakon nem kapnak elégséges felkészítést és képzést a prostitúció és az emberkereskedelem kezelésére vonatkozóan. Éppen ezért nem lehet azon csodálkozni, hogy ismereteik és tájékozottságuk meglehetősen hiányos ezen a téren. Érzékenységük és szemléletük sem minden esetben megfelelő. Az ítélezést, a közömbösséget és az elutasítást tükröző szemléletmód semmiképpen sem kedvező a probléma kezelése szempontjából.

A hallgatóknak több információra, pontos ismeretekre lenne szükségük, melynek eredményeképpen pozitív attitűd, realisabb szemlélet, valamint szakmai érzékenység és odafordulás alakulhat ki bennük a témával kapcsolatban.

Irodalom

Fehér Lenke (2004, szerk.): *Kézikönyv az emberkereskedelemtől*. I.O.M., Budapest.

Fehér Lenke és Forrai Judit (2000): *Prostitúció, prostitúcióra kényszerítés, emberkereskedelem*. Szociális és Családügyi Minisztérium, Budapest.

Forrai Judit (1991): *A prostitúció mint társadalmi konfliktus. Rendi társadalom, polgári társadalom*. Salgótarján.

Forrai Judit és Lőrincz Norbert (2003): *Az utcai szociális munka a prostituáltak megsegítésének szolgáltatásában*. Wesley János Lelkészképző Főiskola, Budapest.

Verőné Jámbor Noémi
Újbudai Pedagógiai Intézet

Családi emléktöredékek a szakmunkásképzés történetéből

Az alábbi írás egy szakdolgozat részleteinek átdolgozásával született. A dolgozatban szerzője az Eszterházy Károly Főiskola levelező tagozatos, pedagógia szakos hallgatójaként családja iskoláztatásának feldolgozására vállalkozott. Mínt hogy a szerző és legtöbb családtagja szakmunkás végzettséget szerzett, a dolgozat a szakoktatás utóbbi másfél évtizedének sajátos, „alulnézetből” történő feldolgozása lett. A munka így az olvasott, tanult neveléstudományi ismereteknek, valamint a személyesen átélt és a családi legendáriumban megőrzött autentikus élményeknek sajátos ötvözete. A részt vevő